

alguns invertebrats interessants del domini subterrani gironí

per

**OLEGUER ESCOLÀ i BOADA
FRANCESC ESPAÑOL i COLL
EDUARD VIVES i NOGUERA**

MUSEU DE ZOOLOGIA DE BARCELONA

Entre els molts elements interessants amb què compta la fauna gironina hi figura un bon nombre d'elements hipogeus que creiem curiós de donar a conèixer; avui, com a primera part, parlarem de sis d'ells, la majoria propis de les comarques gironines, amb una sorprenent coincidència d'àrees de distribució, actualment difícil d'explicar, però que deu obeir a alguna causa possiblement biogeogràfica. Val la pena d'insistir sobre llur raresa i la importància faunística que representen, perquè es tracta de fòssils vivents avui refugiats en el domini subterrani que ha assegurat llur supervivència. Caldrien mesures de protecció per tal de garantir la conservació dels esmentats elements.

Agraïm la col·laboració dels nostres amics i companys A. VIÑOLAS i M. BECH, autors d'algunes de les il·lustracions d'aquest treball.

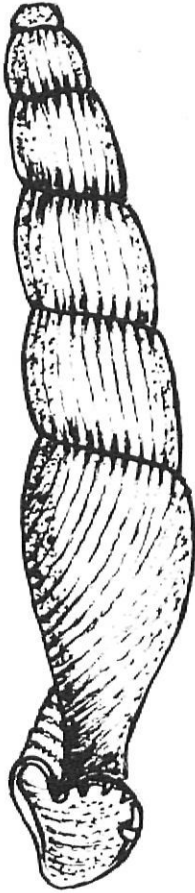
Laminifera (Bofilliella) subarcuata (Bofill)

Caragolet de closca allargada i de forma molt particular, trobat per primera vegada a Lledó d'Empordà i recollectat posteriorment en diferents localitats del Prepirineu català, de les comarques gironines en particular. Viu a les esclotxes i coves dels relleus calcaris, on sempre és molt rar, tractant-se d'un element relict del Miocè europeu, en el curs del qual fou força abundant.

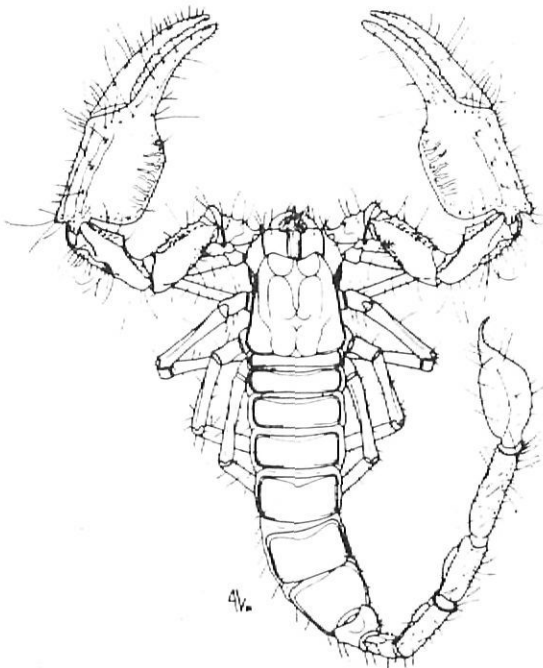
Un segon representant es localitza en els dos vessants dels Pirineus occidentals, constituint, l'un i l'altre, dues rareses faunístiques i un dels caragols més interessants del Mediterrani occidental europeu.

Belisarius xambeui Simon

Quan E. SIMON va descriure l'any 1879 un petit escorpí cec semblà una cosa inversemblant i sorprenent. A finals del segle passat no es coneixia cap més escorpí de característiques similars arreu del món. El medi en què es localitza aquest escorpí ha estat tradicionalment atribuït al cavernícola per nombrosos autors (Jeannel, Vandel, etc.), però sens dubte es tracta d'una espècie netament hipogea, que es pot trobar sota les pedres enfonsades en els boscos humits, fagedes en particular. Els factors que semblen determinants per a la presència de **B.xambeui** són: un elevat grau d'humitat, unes temperatures constants i no gaire elevades, entre 10 i 15°C i unes condicions de relativa foscor o tenebres. Tots aquests factors sembla trobar-los en els boscos humits i no gaire freds de la Ca-

Laminiifera
(*Boillifera*)
Subarcuata
(Bofill)

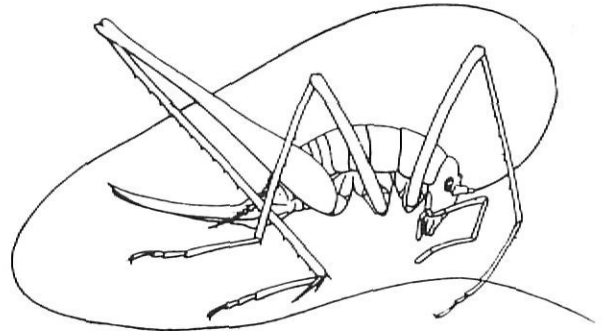
Belisarius xambeui Simon

talunya temperada. L'àrea de dispersió actualment coneguda s'estén des de les valls de la Tet i el Tec, a la Catalunya Nord, fins al Montseny i la vall del Congost, al sud; és particularment abundant a les fagedes olotines. Fins quasi cent anys després de la coneixença del **Belisarius** no s'ha descobert cap altre escorpió cavernícola, i aquesta vegada a les coves de Mèxic i perfectament adaptats a la vida cavernícola. Sigui com sigui, podem considerar que **B.xambeui** és un escorpió català d'importància faunística molt notable, representant a l'Europa mediterrània d'un grup d'escorpions de costums excepcionals i dels quals n'és actualment l'únic representant que ha arribat als nostres dies.

Dolichopoda linderi
(Dufour)

Ortòpter notable per l'extraordinària gracilitat i longitud dels apèndixs, per l'apterisme, la despigmentació i l'extrema reducció dels ulls. Predominantment carnívors, solen alimentar-se d'altres insectes vius o morts així com també de restes d'animals superiors (guano, cadàvers, etc.) essent freqüent el canibalisme.

Els oròpters en general estan molt escassament representats en el domini subterrani perquè es tracta d'un grup d'insectes estretament lligat a les plantes verdes, base de llur ali-

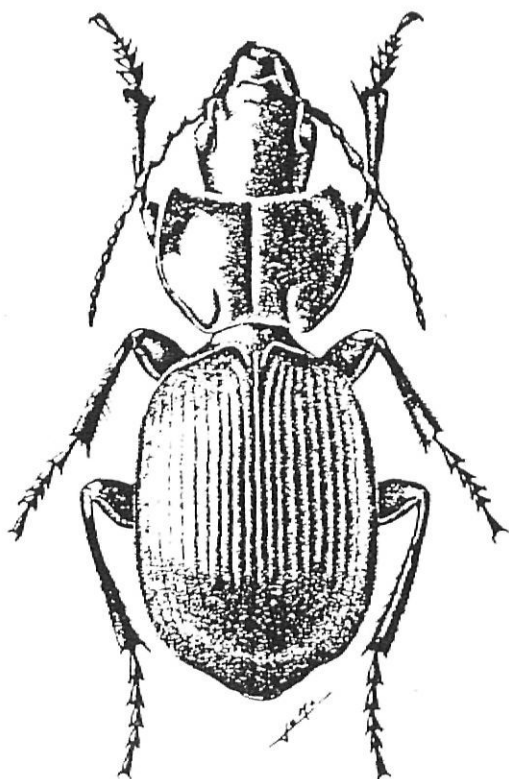
Dolichopoda linderi (Dufour)

mentació. Ocasionalment alguns grups, com el present, ha passat al règim carnívor a mesura que s'han anat adaptant al medi subterrani fins al punt d'arribar a practicar el canibalisme. L'atac té lloc amb més freqüència en el moment de les mudes per la vulnerabilitat d'un dels combatents.

Abunda en el Prepirineu gironí tant en llocs foscos i humits de l'exterior com, sobretot, en els vestíbuls de les cavitats subterrànies.

Steropus ferreri
Espanol i Mateu

Coleòpter caçador de la família **Carabidae** (**Pterostichini**) de mida relativament grossa (uns 2 cm.), propi d'algunes comarques gironines vivint exclusivament sota les pedres i fullaraca de les fagedes on busca llocs humits i fos-

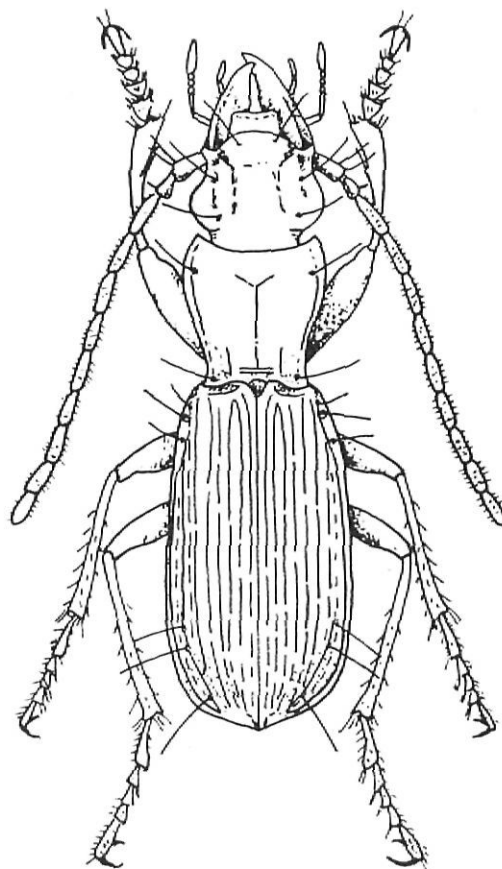

Steropus ferreri Espanol, Mateu

Zariquieya troglodytes
Jeannel

D'aquest interessant caràbid (**Molopini**) descobert pel nostre benvolgut amic Ricard ZARIQUIEY l'any 1923 en el fons d'una petita cova dels voltants de Terrades a poc a poc se n'han anat recollint nous exemplars que han ampliat la seva àrea de distribució.

Val la pena de recordar el comentari dedicat pel mestre de la bioespeleologia Dr. JEANNEL en el moment de rebre el dit primer exemplar

Zariquieya troglodytes Jeannel

cos; malgrat el biòtop habitat per ell es tracta d'un element epigeu que abandona el seu refugi diürn i caça diminuts invertebrats durant la nit.

Descrit recentment (1942) per un de nosaltres, se separa del seu congènere **S.catalonicus**, propi del Montseny, perquè és més gros i per d'altres petits detalls morfològics.

per al seu estudi: «J'ai été stupéfait de voir ce magnifique carabique que vous avez découvert. Je vous dirai ce que j'en pense: c'est un genre nouveau de Molopini qui est bien remarquable et sera un filleul qui vous fera honneur!».

Es tracta de l'únic representant a la Península Ibèrica d'una estirp de caràbids cavernícoles que ha quedat aïllada a Sardenya, Illes Balears i Girona.

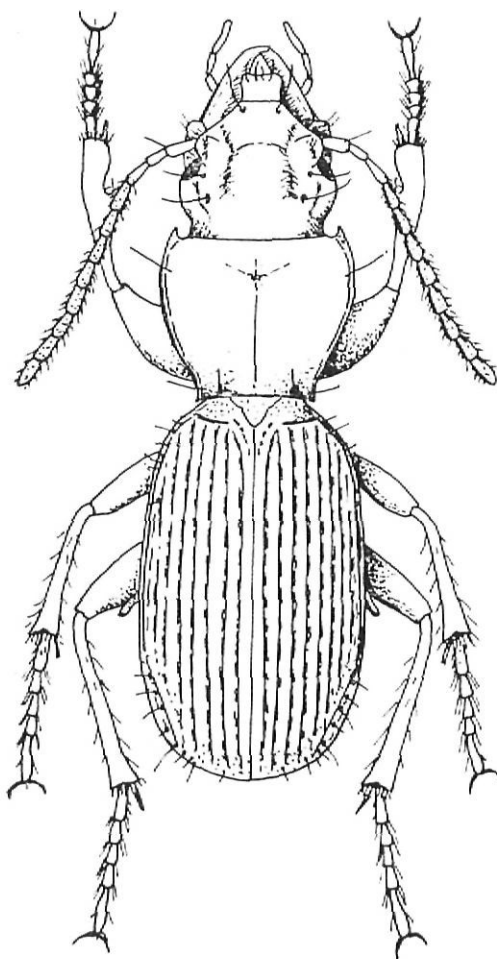
invertebrats

Molopidius spinicollis
(Dejean)

Malgrat pertànyer a una tribu diferent (**Molopini**), comparteix amb l'espècie anterior els mateixos biòtops, però a diferència d'aquell no sol abandonar mai el medi hipogeu i presenta ja un elevat grau d'adaptació al susdit hàbitat (despigmentació, apterisme i reducció ocular).

L'insecte va ésser descrit el 1828 per DEJEAN sobre una femella trobada «près de la Tour de Mir dans les montagnes au dessus de Prats de Molló, dans les Pyrénées orientales». i es va

convertir en una espècie fantasma, constituïa, segons JEANNEL, un dels més grans misteris de la fauna francesa, car no es va retrobar mai més fins que AGUILAR-AMAT en capturà un exemplar a Montesquiú (entre Sant Quirze de Besora i la Farga de Bebié), el va donar a ESPAÑOL i aquest va trobar que es tractava d'un animal extraordinari, l'envià a JEANNEL (que aleshores estava fent la fauna de caràbids de França) i aquest li contestà entusiasmat: per fi, cent anys després s'havia retrobat la **Feronia** o **Molops spinicollis**. Posteriors captures han anat ampliant la seva àrea de distribució.

Molopidius spinicollis (Dejean)